

Liisa-Ly Pakosta
Justiits- ja Digiminister
Suur-Ameerika 1
10122 Tallinn
info@justdigi.ee

Meie: 2-5/30_2026

Võrdõigusvoliniku tegevusaruanne 2025: soovitused Justiits- ja Digiministeeriumi tööks

Lugupeetud minister Pakosta,

Mul on hea meel Teiega jagada soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei aastaraamatut, mis annab ülevaate möödunud aasta olulisematest tegevustest.

Tänavust aastaaruannet täiendab temaatiline raport, mis käesoleval aastal keskendub vanuselisele digilõhele ning uurib, mil viisil saavad vanemaealised osa meie digiriigi eduloost.

Lähtuvalt võrdse kohtlemise seadusest (§15) on volinik võrdse kohtlemise seaduse ja soolise võrdõiguslikkuse seaduse nõuete täitmist jälgiv ning muid seadusega talle pandud ülesandeid täitev sõltumatu ja erapooletu asjatundja, kes tegutseb iseseisvalt. Sama seaduse §16 p 5 ja 6 sätestavad voliniku pädevuse teha ettepanekuid ja nõustada Vabariigi Valitsust ja valitsusasutusi.

Allpool esitatud soovitused tuginevad võrdõigusvoliniku 2025. aasta praktikale, nõustamistegevusele, menetletud pöördumistele, rahvusvahelisele koostööle ning koostööle kodanikuühiskonna organisatsioonidega. Nende eesmärk on tugevdada Eesti õigusriiki, tagada kõigile inimestele võrdne kaitse ning suurendada usaldust nii avaliku võimu kui ka Eesti digiriigi vastu

1. Viia lõpule võrdse võimaluste seaduse eelnõu menetlusprotsess ning tagada kõikidele inimestele võrdne õiguslik kaitse.

Praegu jääb märkimisväärne osa diskrimineerimisjuhtumitest võrdõigusvoliniku pädevusest välja, kuna kehtiva seaduse kohaldamisala on erinevate tunnuste lõikes ebaühtlane. Selle tulemusena ei ole inimestel võrdset õiguskaitset sõltuvalt sellest, millise tunnuse tõttu neid diskrimineeritakse. Õigusliku kaitse ühtlustamine suurendab õigusselgust, tugevdab usaldust riigi vastu ning viib Eesti õigusruumi paremini kooskõlla põhiseaduse võrdse kohtlemise põhimõtte ja rahvusvaheliste inimõiguste standarditega.

Justiits- ja Digiministeerium

06.07.2025

Soovitan liikuda esimesel võimalusel edasi võrdse kohtlemise seaduse muudatustega ning viia need kooskõlla võrdõigusvoliniku, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja rahvusvaheliste ekspertorganisatsioonide soovitustega.

Seejuures tuleks ühtlustada võrdse kohtlemise seaduse kohaldamisalad, laiendades teenuste valdkonnas kaitset vanuse, puude, usutunnistuse või veendumuse ning seksuaalse sättumuse alusel diskrimineerimise eest.

2. Kaasajastada vaenukõne regulatsioon, et paremini kaitsta avalikku julgeolekut ja inimõigusi.

Politsei- ja Piirivalveamet on korduvalt juhtinud tähelepanu noorte radikaliseerumise ning vägivaldlahtu suurendava äärmusliku retoorika levikule. Ebapiisav regulatsioon ei toeta tõhusalt avaliku ruumi turvalisust ega vähemusgruppide kaitset. Selgem ja kaasaegsem õigusraamistik aitaks ennetada vägivalda eskaleerumist ning toetaks põhiseaduslike õiguste tasakaalustatud kaitset.

Soovitan viia vaenukõne regulatsioon kooskõlla rahvusvaheliste ekspertorganisatsioonide soovitustega ning hinnata selle tõhusust Eesti ühiskonna vajadustest lähtudes.

3. Luua tõhus süsteem tehisarupõhise diskrimineerimise ennetamiseks ja seiramiseks.

Võrdõigusvoliniku juhitud Euroopa Komisjoni CERV programmi projekt *EquiTech* töötas koos partneritega välja soovitused Eesti tehisaru ja digihalduse õigusraamistiku edasiarendamiseks, et tagada võrdne kohtlemine kogu tehisaru elutsükli vältel.

Avalikus sektoris kasutatakse algoritmilisi süsteeme üha enam inimeste õigusi mõjutavate otsuste tegemisel. Ilma sõltumatu seireta võib diskrimineerimine jääda märkamata. Võrdõigusvoliniku sõltumatu pädevus võimaldaks ennetada riske, toetada usaldusväärsete tehisarvusüsteemide kasutamist ning aidata Eestil rakendada Euroopa Liidu tehisintellekti määrust kooskõlas põhiõigustega.

Soovitan laiendada võrdõigusvoliniku pädevust tehisarupõhise diskrimineerimise seireks ning tagada selle ülesande täitmiseks vajalikud ressursid.

4. Riiklike digilahenduste pakkumisel tuleb tagada mittedigitaalsete alternatiivide olemasolu.

Nagu on toodud välja ka aastaraamatu temaatilises raportis, ei saa, ei oska või ei soovi kõik inimesed digitaalsete teenuste kasutada. Eriti puudutab see osa vanemaelisi, puudega inimesi ning teisi haavatavas olukorras olevaid elanikkonnarühmi. Mittedigitaalsete alternatiivide säilitamine aitab vältida digitaalset tõrjutust ning tagab põhiseadusliku võrdsuspõhiõiguse tegeliku rakendamise.

Soovitan kujundada riiklikke teenuseid viisil, et digitaalsed lahendused ei muutuks ainsaks võimaluseks avalike teenuste kasutamisel

5. Keelduda eelnõude kooskõlastamisest, kui õigusloome protsessis ei ole täidetud soolise võrdõiguslikkuse seaduse § 9 lg 2 soolõime nõue.

Soolõime on Eestis olnud seadusest tulenev kohustus juba üle kahekümne aasta. Praktikas jäetakse mõjuanalüüs siiski sageli tegemata või piirduakse formaalse käsitlemisega. Süsteemne kontroll parandaks õigusloome kvaliteeti, aitaks ennetada soovimatuid ebavõrdseid mõjusid ning vähendaks hilisemat vajadust seaduste muutmiseks.

Soovitan kujundada õigusloome protsess selliselt, et eelnõusid ei kooskõlastata enne, kui on täidetud soolise võrdõiguslikkuse seaduse § 9 lõikest 2 tulenev kohustus.

Palun Teil anda info, kuidas planeerite neid soovitusi ellu viia, hiljemalt 15. septembriks 2026.

Lugupidamisega

Christian Veske

Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik